

ÆRE OG KONFLIKT – FORÆLDRE I FOKUS

Artikler samlet på baggrund af konferencen
"Ære og Konflikt" 2012

Indhold

Forord	3
Ved Susanne W. Fabricius og Lene Johannesson	
Samarbejde mellem politi og forældre i sager om æresrelateret vold	4
Af Gerry Campell, leder af Nordlondons politikreds	
Vi går ikke til forældrene, som de er, men som vi er	7
Af Jamilla Jaffer, forfatter og direktør i Con3bute	
Forældrestrategier, når døtre vælger selv	10
Af Anika Liversage, seniorforsker, SFI – det nationale forskningscenter for velfærd	
Forældreansvar – at opdrage mellem to kulturer	13
Interview med Mouna Deifallah, kulturformidler og rollemodel	
Forældre er en nøglegruppe til forandring hos unge	16
Af Susanne W. Fabricius, projektleder af etnisk ung i LOKK	
Der er brud på traditionerne	19
Af Khaled Mustapha, projektmedarbejder på Nivå Bibliotek og Medborgercenter	
Om konferencen	22

Udgivet af LOKK,
Landsorganisation af Kvindekrisecentre

LOKK Sekretariat
c/o 3F
Kampmannsgade 4
1790 København V

Telefon 3295 9019
www.lokk.dk

Udgivet med støtte fra
Social- og Integrationsministeriet

Design
Esben Bregninge Design

Print
Prinfohh

Copyright LOKK

Forord

LOKK og Social- og Integrationsministeriet har med konferencen 'Ære og Konflikt – Forældre i Fokus' sat fokus på forældre med etnisk minoritetsbaggrund og deres rolle i æresrelaterede konflikter.

I alt arbejde med unge er forældrene en vigtig samarbejdspartner for at skabe udvikling hos de unge. Men ofte oplever fagfolk, at samarbejdet med forældre med etnisk minoritetsbaggrund er udfordrende, når der er tale om æresrelaterede konflikter unge og forældre imellem.

Et interessant perspektiv på udfordringerne i samarbejdet er blandt andet fagfolks egne fordomme. Griber vi mere hårdhændet ind i en minoritetsfamilie end i en majoritetsfamilie på baggrund af en fordom? Eller griber vi slet ikke til handling, fordi kulturen er så fremmed, at vi er bange for at støde nogen?

For forældrene ligger udfordringen derimod i at opdrage unge, der befinder sig mellem to kulturer. Hvad gør man som forældre, når man lever i et samfund, der bærer på normer, som er i direkte modstrid med dem, man selv er opvokset med? Nogle forældre vælger at beskytte og begrænse især deres døtre, for at beskytte døtrene's dyd og dermed familiens gode navn og ære. I nogle tilfælde tager beskyttelsen og begrænsningerne overhånd.

I LOKK møder vi dagligt unge, der bliver konfronteret med forbud og begrænsninger, som forældrene som oftest i god mening forsøger at beskytte dem med. Resultatet er en øget sårbarhed hos disse unge på grund af løgne og et hemmeligt dobbeltliv. De befinder sig i en vanskelig klemme mellem forældrenes forventninger på den ene side og ungdomslivet i det danske samfund på den anden.

Vi er i LOKK ikke i tvivl om, at der er brug for at vende blikket mod forældregruppen og etablere kontakt og relationer til forældrene. Vi skal via dialog med forældregenerationen på respektfuld vis udfordre holdninger med rødder i urgamle traditioner, der ikke kan forenes med ligestilling og menneskerettigheder. Det er ikke en nem opgave. Æresrelaterede konflikter er tabuiserede, og gamle traditioner og skikke kan ikke ændres på få år. Men hvis ikke disse traditioner skal gå i arv til den næste generation, skal der nu bygges bro mellem generationerne og tages stilling til, hvordan vi kan bryde tabuet.

Der er flere røster, der taler om at inddrage lokalsamfund, netværk og rollemodeller som aktive medspillere i arbejdet. Kan man få involveret den ældre generation af etniske minoriteter i at ændre forestillingen om, at kontrol og pres ikke er acceptable handlinger?

På konferencen blev der ikke præsenteret færdige løsninger – de findes nemlig ikke. Men vi håber at have fået præsenteret kompleksiteten af æresrelaterede konflikter, videregivet viden, inspiration og erfaringer i arbejdet med etniske minoritetsforældre samt at have været med til at lægge kimen til forandring på et tabuiseret område.

Artiklerne her samler op på de indlæg, der blev præsenteret, og kan forhåbentlig bidrage til at fastholde den viden og de tanker, der blev delt på konferencen, og inspirere i det videre arbejde.

God læselyst!

Susanne W. Fabricius, projektleder af rådgivningen for æresrelaterede konflikter i LOKK
Lene Johannesson, sekretariatschef i LOKK

Samarbejde mellem politi og forældre i sager om æresrelateret vold

Erfaringer fra Storbritannien viser, at det er vanskeligt for politiet at kontrollere sager vedrørende æresrelateret vold og anden kriminalitet begået i ærens navn. Ofte kan det have alvorlige konsekvenser for ofrene, hvis politiets første reaktion på disse sager ikke er den rigtige.

*Af Gerry Campbell,
Detective Chief Superintendent ved London Politi*

En national strategi mod æresrelateret vold er et vigtigt redskab for de forskellige myndigheder, der skal samarbejde om at bekæmpe æresrelateret vold og skabe trygge rammer for ofre, forældre og minoritetsgrupper, så disse kan være med til at forebygge æresrelateret vold.

Det er essentielt, at de forskellige myndigheder, politiet og respekterede rollemønstre – såsom lokale autoriteter i forældregruppen, sportsstjerner og musikere – tager initiativ til og ansvar for strategien.

I Storbritannien har der været forskellige nationale strategier, heriblandt en særlig strategi for politiets håndtering af sager om æresrelateret vold. Politiets første strategi blev i 2008 indført i samtlige politikredse i Storbritannien og Wales. Derved kan ofrene forvente samme serviceniveau, uanset hvor i landet de befinder sig, og uanset hvor i landet volden eller kriminaliteten foregår.

Fælles forståelse af æresrelateret vold

Når alle offentlige aktører arbejder ud fra samme strategi og har en fælles definition af æresrelateret vold, kan det være medvirkende til at kunne identificere kriminelle handlinger.

Siden 2007 har det engelske politi anvendt følgende definition, der fortsat gælder i alle politikredse i Storbritannien:

Æresrelateret vold er en kriminel handling, der begås med henblik på at beskytte eller forsvare familiens og/eller gruppens ære.

Æresrelateret vold bliver her brugt som et paraplybegreb, der skal kunne rumme de alvorlige konsekvenser, som æresrelateret vold kan medføre. Definitionen er overordnet og beskriver en bred vifte af adfærd begået med henblik på at kontrollere adfærd. Det er især kvinders autonomi, der kontrolleres for at beskytte kulturelle og religiøse værdier og/eller ære.

Politiets reaktion på æresrelateret vold

Politiets reaktion på æresrelateret vold med:

- *effektivitet og troværdighed* i kontakten med ofre og sikkerhedsklassificering af personfølsom data
- *viden om og øget opmærksomhed* på æresrelateret vold, ikke kun i politiet men også blandt politiets samarbejdspartnere
- *en klar ansvarsfordeling* mellem politiet og dets partnere, så problemerne kan løftes i fællesskab, fx mandlige og kvindelige rollemønstre i relevante minoritetsgrupper og blandt forældre
- *støtte og rådgivning* til politiet fra forskellige partnere som for eksempel ngo'er og andre eksterne fagfolk og eksperter.

Budskaber om æresrelateret vold

Det er vigtigt, at der foreligger en god kommunikationsstrategi – både internt og eksternt – i en national strategi mod æresrelateret vold.

Den interne kommunikation skal give politiet en forståelse for, at æresrelateret vold er et komplekst og følsomt emne i de forskellige minoritetsgrupper. Politiet skal også have kendskab til de barrierer, der kan påvirke ofrenes vilje til og mulighed for at anmelde æresrelateret vold.

Via medierne skal politiet formidle, at æresrelateret vold tages alvorligt. Det er af afgørende betydning, at ofrene føler tillid til politiet, og at de føler, at de vil blive beskyttet og troet på, når de henvender sig. Potentielle gerningsmænd, derimod, skal mødes med budskabet om, at forbrydelser ikke kan begås ustraffet.

Fagfolk skal ligeledes omfattes af en kommunikationsstrategi. De skal tilskyndes til at tage æresrelateret vold alvorligt, især fordi det første møde med et potentielt offer kan være den eneste mulighed for at hjælpe.

Endelig skal en kommunikationsstrategi, der retter sig mod potentielle ofre og minoritetsgrupper, ikke kunne misbruges af interessegrupper til at 'dæmonisere' etniske minoriteter eller visse religioner eller kulturer.

Efterforskning og samarbejde

Det er af afgørende betydning, at politiets efterforskere forstår kompleksiteten af æresrelateret vold. Selv et mindre brud på æreskodeksen, såsom at en pige snakker med en dreng på gaden, eller det blot at have en mobiltelefon, kan have alvorlige konsekvenser. Uvidenhed og misforståelser omkring æresrelateret vold kan resultere i, at politiet fejlagtigt afviser ofre, hvilket kan sætte ofrene i yderligere fare.

Efterforskerne skal desuden være opmærksomme på, at familien kan forsøge at forhindre efterforskningen med beskyldninger om racisme og diskrimination. Den slags anklager har spillet en rolle i et antal sager om æresrelateret vold i

Storbritannien. Det er vigtigt, at politiet er bevidst om kulturel mangfoldighed, men multikulturel bevidsthed og politisk korrekthed må aldrig være en undskyldning for moralsk blindhed.

Ofret skal i efterforskningen altid mødes med en villighed til at sikre hans/hendes sikkerhed og rettigheder. Ofret må aldrig interviewes i selskab af mistænkte, familie eller personer fra samme omgangskreds og kulturelle baggrund. Ofret skal kunne tale frit og uden påvirkning. På den måde undgås samtidigt, at der fremføres trusler mod ofret på et for politiet ukendt sprog.

Politiets efterforskere skal også kunne samarbejde med eksperter omkring æresrelateret vold. Efterforskerne skal desuden kende til overvågningsteknikker, da æresrelateret vold typisk er præget af organiserede forbrydelser og sammensværgelser i familien, ofte med medvirken fra et større netværk.

Forældre og æresrelateret vold

I Storbritannien har der været drabssager, hvor forældre er blevet dømt som primære gerningsmænd. Disse sager inkluderer:

- Rukhsana Naz / gravid i syvende måned, da hun blev stranguleret af sin bror, mens hendes mor holdt hende
- Heshu Yones / dræbt af sin far
- Benaz Mahmoud / dræbt af sin far, onkel og medlemmer af deres kurdiske netværk
- Tulay Goren / dræbt af sin far
- Shafilia Ahmed / dræbt af sin mor og far.

Det er svært at forstå, hvad der kan få forældre til at begå så alvorlige forbrydelser mod deres egne børn. Motivet kan være en reel eller formodet adfærd, der kan bringe skam over familien, men det legitimerer på ingen måder kriminelle handlinger eller drab.

For at komme den slags handlinger til livs skal generationen af bedsteforældre og andre ansvarlige personer i de relevante minoritetsgrupper være med til at udfordre forestillingen om, at vold i ærens navn er en acceptabel kulturel eller religiøs skik. Den ældre generation kan være med til at igangsætte debatten om, at alle unge skal have mulighed for at vælge en livspartner uden at skulle frygte vold eller brud på deres menneskerettigheder.

Kvinderne skal have opbakning og støtte til at kunne sætte spørgsmålstegn ved den måde, mænd agerer på. Mænd skal gå foran og vise sig som det gode eksempel overfor familie og netværk. Det er afgørende, at minoritetsgrupper tager initiativ til arrangementer, der udfordrer æresrelateret vold, og som forsøger at inkludere unge, deres forældre og ældre. Disse arrangementer skal blandt andet udfordre de myter, der findes omkring den formodede religiøse opfordring til æresrelateret vold. Til den slags arran-

gementer skal der være plads til, at de forskellige generationer kan ytre deres holdninger og tanker, hvilket kan være med til at føre til løsninger, som fælleskabet tager ansvar for.

Det er afgørende for en forebyggende indsats mod æresrelateret vold, at løsningen skabes af de relevante minoritetsgrupper selv, da forandring må komme indefra.

Såvel politiet som relevante etniske minoritetsgrupper spiller en vigtig rolle i en national strategi mod æresrelateret vold. Det er vigtigt, at også forældrene tager initiativet til udfordring og forandring.

Denne artikel er blevet oversat fra engelsk, simplificeret og forkortet. Den originale artikel kan fås ved henvendelse til LOKK sekretariatet på telefon 32 95 90 19 eller send en mail til sekretariat@lokk.dk

Gerry Campbell

Gerry Campbell er leder af Nordlondons politikreds (Detective Chief Superintendent). Han er medforfatter til "Honour Based Violence Strategy", politiets nationale strategi mod æresrelaterede konflikter i Storbritannien og har tidligere været leder af Londons Metropolitan politis afdeling for implementering af strategien. Han har desuden taget del i det internationale samarbejde mellem regeringer, retsinstitutioner og ngo'er vedrørende æresrelaterede konflikter.

Vi går ikke til forældrene, som de er, men som vi er

Vi har alle fordomme om dem, vi ikke kender, ikke forstår eller opfatter som kulturelt fremmede fra os selv. Men forældre med minoritetsbaggrund har behov for vejledning frem for fordømmelse.

ÆRE OG KONFLIKT –
FORÆLDRE I FOKUS

Af Jamilla Jaffer, forfatter og direktør i Con3bute

LOKKs konference har i år handlet om interkulturel konflikt, om social kontrol af unge, om minoritetsforældres rolle og om, hvordan vi som professionelle bør agere i dette felt.

Jeg vil gerne starte med at understrege, hvor sensibelt, jeg synes, dette emne er. Det er et emne, som er så vigtigt at tage hånd om, men samtidig et emne, som let kan gøre mere skade end gavn, hvis det misforstås og tilnærmes på en kluntet og ensidig måde.

Det handler ikke om at negligere problemerne ud fra et misforstået kulturelt hensyn. Tværtimod handler det om at forstå konflikterne korrekt. Er vi ikke i stand til det, risikerer vi nemlig at isolere de unge yderligere med de problemer, de oplever. For det er de færreste unge mennesker, der ønsker deres forældre, deres familie og kulturelle tilhørsforhold fordømt og dæmoniseret.

Vores tilgang til disse problematikker må derfor være vidende, fordomsfri og fintfølede.

At handle på fordomme

Marianne Skytte fra Aalborg Universitet skriver på baggrund af en britisk undersøgelse om etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde om to ofte forekommende reaktionsmønstre. De uhenigtsmæssige reaktionsmønstre kalder hun henholdsvis 'hands on'- og 'hands off'-reaktioner.

'Hands on'-reaktionen gør sig gældende, når der gribes hurtigere ind i forhold til etniske minoritetsfamilier på baggrund af fordomme, som medfører en negativ social dom. Man mener i

disse tilfælde på baggrund af forforståelser om 'etniske minoritetsfamiliers kultur' at vide, hvorfor familierne handler, som de gør, og derfor griber man mere hårdhændet ind, end havde man stået overfor en majoritetsfamilie.

Jeg er i dansk sammenhæng en gang imellem stødt på lignende reaktioner hos lærere i folkeskolen, der agerer særligt strikt overfor minoritetsforældre for at demonstrere, at 'sådan gør vi altså ikke i Danmark'. Fx fortalte en muslimsk forælder mig for nylig i forbindelse med Lucia-optog på skolen, at han var blevet kontaktet af klasselæreren, der sagde, at det var vigtigt, at datteren deltog i optøget, for det var en del af den danske kultur. I stedet for at spørge ind til, hvorfor faren ikke ønskede, at datteren deltog, blev han fra lærerens side mødt med en let forarget formaning om, at det *skulle* hun. Faren følte sig efter den forklaring anklaget som dårlig forælder. Men hvad værre var: Han var lige uforstående overfor vigtigheden af, at hans datter deltog.

'Hands off'-reaktionen kommer til udtryk ved en inaktiv tilgang til problemer, når det kommer til etniske minoriteter. Det vil sige, at alarmerende eller dysfunktionel adfærd tolkes som noget kulturelt, noget man af respekt for menneskers kulturelle mangfoldighed ikke bør blande sig i. Konsekvensen bliver her ofte, at de unge ikke får den hjælp, de har brug for. Også denne form for reaktion er jeg stødt på i danske folkeskoler, hvor nogle lærere udvikler en form for resignation eller selvforstærkende forventning om, at særligt minoritetsdrengene ikke er i stand til at levere en ordentlig faglig indsats på grund af deres kulturelle bagland og identitet. På en skole oplevede

“Vi har alle fordomme og forforståelser om dem, vi ikke kender, ikke forstår eller opfatter som kulturelt fremmede fra os selv”

jeg, at lærerne klart udtrykte, at den indsats, vi skulle i gang med i forhold til eleverne i afgangsklasserne, var ligegyldig, for ‘de bliver alligevel ikke til noget’. Samme opgivende tilgang har jeg oplevet i forhold til forældrene, hvor jeg tit og ofte hører, ‘jamen forældrene kommer jo alligevel ikke. De er ligeglade med deres børns skolegang’.

Det interessante og problematiske ved disse to reaktionsformer er, at de ikke har afsætt i den enkelte sag, den enkelte familie eller det enkelte individ, men i stedet bundet i en generaliseret viden om den ‘anden kultur’, som tillægges etniske minoriteter.

Hvad er på spil i det kulturelle møde?

Vi har alle fordomme og forforståelser om dem, vi ikke kender, ikke forstår eller opfatter som kulturelt fremmede fra os selv. Det er et vilkår. Vi bruger vores forforståelser til at orientere os i verden og til at forudsige de situationer, vi bliver bragt i.

I denne proces forvrænger, udelader og generaliserer vi vores indtryk, så de kommer til at stemme overens med vores virkelighedsbillede. Men vi bruger også vores forforståelser og fordomme om dem, vi opfatter som kulturelt fremmede, til at identificere os selv, og skabe en fortælling om, hvem vi selv er. Når vi peger fingre af andre, er vi samtidig i gang med at fortælle en historie om, hvem vi selv er, og hvad vi selv tror på.

For at kunne agere mere konstruktivt og mindre generaliserende og fordomsfuldt i det interkulturelle møde, må vi være bevidste om alt dette. Vi må vide, hvad der er på spil, når vi konfronteres med mennesker, som vi oplever som kulturelt fremmede.

Kulturforståelsen

Det første, vi må være opmærksomme på, er vores forståelse af kultur. Vores forståelse af, hvad kultur er for en størrelse, har afgørende betydning for, hvordan vi møder mennesker, som vi oplever som kulturelt fremmede. For hvad er kultur egentlig?

En meget udbredt måde at forstå kultur på er gennem det statiske kulturbegreb. Her er kulturen noget, vi *har* eller *er*, og ikke noget, vi har aktiv indflydelse på. Er man fx født i Pakistan, vil man have bestemte værdier, som ikke står til at ændre. Vi fødes ind i en national kultur, og dette programmerer os med et givent kulturelt kodeks. Det statiske kulturbegreb er udbredt, men problematisk, fordi det ofte leder til grove generaliseringer, der tager det enkelte individ som gidsel i forestillingen om dets kulturelle identitet.

Mere hensigtsmæssigt er det komplekse eller socialkonstruktivistiske kulturbegreb. Her forstås kultur som noget, vi *gør*, altså som noget, vi har aktiv indflydelse på, og som derfor er foranderlig. Kultur er det, der opstår, når mennesker interagerer med hinanden.

Vi kan her anse kulturen som en kuffert, hvis indhold, vi forhandler – hver eneste dag. Derfor er vi også nødt til at tage udgangspunkt i den enkelte unge eller forælder og se, hvilken kultur det enkelte individ bærer med sig i hverdagen.

Når vi møder forældre, der eksempelvis giver deres drenge mere frihed end deres piger, er vi nødt til at være nysgerrige på den enkelte relation og på, hvorfor lige præcis disse forældre gør, som de gør. Hvad er forældrenes bevæggrunde for denne forskellighed i opdragelse? Hvis ikke vi spørger aktivt ind til den enkelte forælder, risikerer vi at trække på kulturelle fordomme, og så forsvinder grundlaget for den konstruktive dialog.

Vil det bedste for børnene

Det, der ofte sker, er, at vi forstår og tolker konfliktsituationen ud fra vores eget kulturelle filter. Oplever vi fx, at en ung minoritetskvindes ikke må vælge sin egen ægtefælle for sine forældre, opfatter vi det som et voldsomt indgreb i den personlige frihedsret. Vi fordømmer handlingen, og vi forbinder den med manglende respekt. Vi ser på handlingen alene og vurderer derefter, hvilke værdier og menneskelige egenskaber der må have motiveret denne handling. Men allerede her, er vi godt i gang med at lægge afstand til den forståelse, der er forudsætningen for, at vi kan begribe konflikten korrekt. Vi tolker handlingen med vores eget kulturelle kodeks som målestok og bliver derfor blinde for de overvejelser, der har fået de pågældende forældre til at agere som de gør.

En vigtig grundpræmis er her, at vi må antage, at alle forældre som udgangspunkt vil det bedste for deres børn. Hvad der for mange majoritetsdanskere kan fremstå som et overgreb, kan være et desperat udtryk for omsorg fra en forælder, der er vokset op med andre kulturelle normer. Her kan der være behov for vejledning i stedet for fordømmelse.

Vores individuelle GPS

I mødet med andre mennesker, elever, forældre eller kolleger, kan vi have en tendens til at tro, at de ved det samme som os. At deres 'GPS-kort' over verden er det samme som vores. Men vores mentale kort over verden er unikt, vi ser alle verden på baggrund af forskellige erfaringer og forståelser. Det betyder, at vi aldrig kan vide, hvordan andres kort over verden ser ud – medmindre vi spørger.

I arbejdet med forældre generelt, men i særdeleshed med forældre, der kan have et stærkt divergerende 'kort over verden', er et af de vigtigste værktøjer at udforske dette individuelle kort for derigennem at få et nuanceret billede af, hvem det er, man har med at gøre. Derved kan man undgå at trække på egne fordomme i forsøget på at forklare de handlinger, man ikke forstår. Forventningsafstemningen skabes bedst gennem dialogen. Og grundreglen for al dialog er – du har en mund og to ører – så lyt dobbelt så meget som du taler.

Jamilla Jaffer

Jamilla Jaffer er forfatter til bogen "Hassan og Grete – inklusion i folkeskolen". Hun er direktør i konsulentvirksomheden Con3bute, der bl.a. arbejder med integration og med samarbejdet mellem forældre, unge og professionelle.

Forældrestrategier, når døtre vælger selv

Der er forskellige strategier for, hvordan forældre håndterer det, når døtrenes normer omkring kærester er anderledes end forældrenes.

Af Anika Liversage, seniorforsker, SFI – det nationale forskningscenter for velfærd

Når etniske minoritetsforældre forsøger at få deres store børn til fx at gifte sig med bestemte personer eller på bestemte måder, handler det ikke kun om, hvad forældrene selv anser for rigtigt. Det kan også have stor betydning, hvad forældrenes familie, venner og bekendte mener.

En væsentlig årsag til forældres forsøg på kontrol og styring udspringer af, at forældregenerationen og den unge generation kan have meget forskellige opfattelser af, hvad der er acceptabelt: Har forældre baggrund i fx en landsby på den anatolske højslette eller i en pakistansk provins, vil de være vokset op med nogle normer, som adskiller sig markant fra deres børns. For børnene socialiseres i Danmark og præges her i forskellig grad af de normer, som deres jævnaldrende majoritetsdanske kammerater har.

Den kvindelige seksualitet

På intet område synes denne kontrast større, end når det gælder spillereglerne omkring kvindelig seksualitet, og det er netop også her, de største konflikter mellem forældre og store børn ofte opstår.

For den kvindelige seksualitet, og hvordan den udøves, er et emne, som ofte tillægges central betydning af såvel den enkelte, som af forskellige kollektiver: På den ene side er det af enorm vigtighed i den enkelte unges liv, hvem hun kærester med (hvis hun overhovedet kærester med nogen), og hvem hun fx gifter sig og får børn med. På den anden side er disse handlinger og valg også centrale for en etnisk gruppe – det er

trods alt de unge kvinder, der bliver mødre til den næste generation, og dermed står de centralt i forhold til enten at føre gruppen og dens normer videre eller medvirke til en gradvis opløsning af normerne.

Set i en global sammenhæng er de danske normer omkring unge kvinders seksualitet ganske specielle: At en ugift kvinde har sex, bliver i Danmark forventet i så høj grad, at når en datter insisterer på at være jomfru til sit bryllup, så vil det vække bekymring hos mange forældrepar. Faktisk bliver majoritetsdanske piger i gennemsnit seksuelt aktive omkring deres 16 års fødselsdag. Det er, 13 år før de får et første barn – og 16 år før de bliver gift, for et bryllup i Danmark (som langt fra alle indgår) bliver brugt til at fejre en allerede etableret familie på fremfor at markere starten på et intimt samvær.

Denne forvaltning af kvindelig seksualitet ligger temmelig langt fra situationen i de områder, hvorfra de fleste ikke-vestlige etniske minoriteter i Danmark stammer. I disse oprindelseslande bliver det ofte tillagt stor betydning, at unge kvinder er jomfruer, når de bliver gift, ligesom deres valg af partner hyppigt skal kunne accepteres af deres forældre – som måske også har stået for at vælge partneren.

Normer om ære og skam

Men det er ikke kun forskelligartede normer, der kan være drivkraft i generationernes forskelle og uenigheder. Unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund bliver også i Danmark socialiseret til en højere grad af selvstændighed. De får ofte en strukturelt styrket mulighed for at handle på andre måder, end deres forældre forventer af

dem – fx via de ressourcer, man kan tilegne sig i uddannelsessystemet, og med det sikkerhedsnet i ryggen, som den danske velfærdsstat tilbyder.

Det kan skabe konflikter, fordi en sådan adfærd, som fra forældrenes synspunkt er grænseoverskridende og 'forkert', direkte kan påvirke forældrene. Dette skyldes kollektive normer om ære og skam, hvor forældres status og omdømme bliver stærkt påvirket af døtres gøren og laden.

Når sådanne konflikter opstår, kan de i nogle tilfælde resultere i forældres overgreb mod deres børn, fx i form af vold ellers indespærring. I andre tilfælde udvikler konflikterne sig til, at forældre bryder kontakten med et barn, en 'social død', som kan være en hård repressalie at blive udsat for.

I andre familier igen accepterer forældrene barnets valg og adfærd, uanset at dette kan gå hårdt ud over forældrenes egen position – de kan fx risikere, at slægtninge og venner afbryder kontakten med dem for dermed at markere, at disse forældre nu også har brudt grænserne for, hvad der er acceptabelt.

Og så er der de tilfælde, hvor 'uacceptable' handlinger finder sted, men hvor familier alligevel er i stand til at bevare såvel indbyrdes gode relationer som deres position i deres eget miljø. Dette kan ske, hvis man er i stand til at dække over det, der er sket. For en overskridelse af normer får først konsekvenser, hvis den bliver offentligt kendt.

Hemmelige liv

Én måde, det kan foregå på, er når unge kvinder (eller unge mænd) holder deres privatliv hemmelige for deres forældre. De unge kan have en hemmelig kæreste i skolen og ses med ham (eller hende), mens de fx påstår, at de er hos skolekammerater og laver lektier. En sådan strategi kan gå godt, men et hemmeligt liv, og dermed den evige frygt for at blive opdaget, kan psykisk tære ganske hårdt. Det er også netop for at forebygge sådanne hemmelige liv, at nogle forældre lægger stor vægt på at kontrollere især deres døtre og fx kræve, at de kommer direkte hjem fra skole osv.

Men uanset forældres forsøg på kontrol vil livet i Danmark hyppigt give større eller mindre frirum, hvor man kan undvige forældres og naboers vogtende øjne – i hvert fald for en stund.

“Men uanset forældres forsøg på kontrol vil livet i Danmark hyppigt give større eller mindre frirum, hvor man kan undvige forældres og naboers vogtende øjne – i hvert fald for en stund”

Men hvad hvis normbruddet bliver svært at skjule? Hvis en ung kvinde fx insisterer på at være sammen med en ung mand, som forældrene ikke bryder sig om?

Forhandlinger og dækhistorier

Med den selvstændighed, som mange unge etniske minoritetskvinder har tilegnet sig, kan der så i nogle familier komme intense og langvarige forhandlinger – men vel i skjul for omgivelserne. Og hvis forældrene til sidst giver fortabt, fordi de ikke kan formå datteren til at rette ind, kan de efterfølgende engagere sig i fx en stor bryllupsfest, for hermed overfor omverdenen at give indtryk af, at deres datter sandelig ikke har trodset dem. Hvis den udvalgte gemal fx har en baggrund, mange forældre nødtigt ville acceptere, kan datterens ægteskab dermed iscenesættes som muliggjort af et par 'meget tolerante' – fremfor et par reelt magtesløse – forældre.

I andre tilfælde kan forældre gå endnu længere ift. at fremstille døtres valg og handlinger som noget, der er mere socialt acceptabelt i den etniske minoritetsgruppe, end den umiddelbare sandhed ville være. Her kan fx en datters graviditet udenfor ægteskabet med en ikke-muslimsk mand formummes med en dækhistorie om et kort og nu afsluttet ægteskab med en ung mand i oprindelseslandet, som derved gør barnets ankomst mere legitim. Uanset at forældrene godt

selv er klar over tingenes sande tilstand, kan de altså hjælpe med at skabe en illusion om, at datteren i store træk har levet op til gruppens normer.

Dermed undgår forældrene at skulle vælge imellem enten at forstøde deres datter eller selv at blive ramt af hendes overskridelse af gruppens normer.

Vi skal ikke langt tilbage i tiden for at finde en klar dansk pendant til en historie som den sidstnævnte, hvor forældre er med til at dække over store døtres 'uacceptable' graviditeter. Fx beskriver skuespilleren Lotte Tarp i sin selvbiografi, at hun voksede op i en familie med, hvad hun troede var hendes (halvgamle) far og mor og en noget ældre storesøster. I virkeligheden var hun sammen med sin unge mor og sine bedsteforældre – en konstruktion, der skulle fjerne skammen af, at Lotte Tarps mor var blevet gravid med en tysk officer. I stedet for at denne skam skulle ramme såvel Lotte Tarps unge mor som hendes forældre, fik familien det til at se ud som noget mere socialt acceptabelt: En efternøler i den lille, danske familie.

Tilsvarende familiære dækhistorier finder også sted blandt etniske minoritetsfamilier i Danmark i dag, men kommer – i sagens natur – sjældent til offentlighedens kendskab.

Anika Liversage

Anika Liversage er seniorforsker på SFI, hvor hun leder programområdet for etniske minoriteter. Hun forsker i indvandreres familiedannelse og familiebrud og har i den forbindelse særligt fokuseret på ægteskaber og skilsmisser blandt kvinder og mænd med tyrkisk baggrund.

Forældreansvar – at opdrage mellem to kulturer

Interview med Mouna Deifallah om udfordringerne i at opdrage børn, der befinder sig mellem to kulturer. Hvad er de typiske udfordringer, og hvordan kan man løse dem? Er det muligt at tage fra begge kulturer og lave sin egen model?

Af Alice Bonniksen Jensen, kommunikationsmedarbejder i LOKK

”Mine døtre skal have en uddannelse, før de gifter sig. De skal ikke kaste sig i armene på den første mand, der erklærer sin kærlighed.”

Mouna Deifallah er født i Libanon og kom til Danmark som 15-årig. Hun blev selv gift tidligt, men var ikke lykkelig i sit ægteskab og blev skilt. I dag er Mouna gift for anden gang, hun er mor til seks børn og uddannet tolk. Hun ønsker ikke, at hendes egne børn skal gennem de samme fejltagelser, som hun selv har været. Men samtidig er Mouna tilhænger af, at unge skal gøre sig deres egne erfaringer – selvfølgelig under ansvar!

”Det er svært at være ung mellem to kulturer. Men jeg tror, at det handler om at tage det bedste fra begge kulturer, og at vores børn får et godt liv her i Danmark.”

Det er vigtigt for Mouna Deifallah at give sine børn den bedste fremtid i Danmark i et mix af kulturer. Men det er ikke altid let selv at styre, for omgivelserne har en stærk påvirkning på de unge.

”Ægteskab er temaet i film, i bøger, i samtaler osv. Ægteskab har en særlig værdi, og i mange familier lægger omgivelserne pres på, at de unge bliver gift tidligt.”

Mouna Deifallah er ikke selv bærer af den værdi. Hun mener, at forældre skal lytte til deres børn, uanset om de er enige i børnenes holdninger eller ej.

”Hvis ens barn vil giftes, og man selv synes, det er for tidligt, så skal man lytte til barnet. Hvis ens barn ikke vil giftes, men man som forældre gerne vil have, at ens barn bliver gift, så skal man lytte til barnet. Det vigtige er at lytte til ens børn og høre på, hvad de har at sige.”

Lyt til børnene

Netop det at lytte og skabe tillid er nogle af de nøgleord, Mouna Deifallah anbefaler andre forældre med etnisk minoritetsbaggrund at bruge i forhold til deres børn.

”Børnene skal turde komme til os som forældre og fortælle om deres tanker, hvad de laver, og hvad de drømmer om.”

De klassiske spændinger mellem generationerne er fx, når pigerne gerne vil overnatte på lejrturen. Når teenagere gerne vil gå til fest med deres kammerater. Når døtrene gerne vil gå til dans med deres danske venner.

Det skaber konflikter, som Mouna kun kender alt for godt fra sin egen opvækst og sin rolle som forælder. Ikke at være god nok til dansk, isolation, vold, skilsmisse, social kontrol, sladder og at have mobbede skolebørn.

”Børnene bliver drillet, når de ikke ligner de andre, og når der er så mange ting, de ikke er en del af.”

Åbenhed, dialog og gensidig tillid burde ifølge Mouna være kendetegnende for børneopdragelsen.

“Mit budskab er, at vi ikke kan beskytte vores børn med forbud og begrænsninger. Det vil kun være med til at klemme dem mellem forældrenes forventninger og kammeraternes hverdagsliv”

“Det er ikke altid, forældre har svar på alle de spørgsmål, børnene kommer med. Men i stedet for at blive bange, sige nej og forbyde dem at være med, så kan man sige, at man lige skal tænke over det. Så kan man som forældre vende tilbage til det senere, når der er tænkt over tingene, og der er noget fornuftigt at sige.”

Livet er en lang uddannelse

I mange kulturer er der faste forestillinger om, hvordan livet skal forme sig for børnene og de unge.

“Det er fint med langsigtede mål. Men som forældre skal vi huske, at vores børn selv skal vælge og finde deres egen vej. Mange forældre har en barndom i et andet land, de har taget landets traditioner til sig og lytter til familien omkring sig i forhold til, hvad der skal ske med børnene. Men de må ikke glemme, at børnene har en dagligdag her i landet. Forældrene skal huske at være interesserede i det, der sker for børnene lige nu og her. Spørge til, hvad de laver, hvordan de har det, og støtte dem i at træffe de rigtige valg her i livet.”

“Livet er en lang uddannelse, hvor vi hele tiden lærer nyt. Tingene ændrer sig over tid, og børnene udvikler sig. Det skal vi være klar til at rumme som forældre.”

Børneopdragelse handler også om ærlighed.

“Mange forældre tror, at opdragelse blot handler om at give et barn mad, skifte det osv. Men som forældre giver du dine børn værdier med i livet. Hvis du fx ikke vil have, at dit barn lyver, så må du selv sige sandheden. Forældre skal være rollemodeller for deres børn.”

Rollemodel for børnene

Mouna Deifallah er selv rollemodel for sine børn. Men hun har også været rollemodel i Integrationsministeriets kampagne Mødre & Døtre og har rejst rundt i landet og holdt oplæg for kvinder med etnisk minoritetsbaggrund og deres døtre.

“Mit budskab er, at vi ikke kan beskytte vores børn med forbud og begrænsninger. Det vil kun være med til at klemme dem mellem forældrenes forventninger og kammeraternes hverdagsliv.”

“Den eneste måde, vi kan sørge for, at vores børn kan få den bedste fremtid her i Danmark, er ved at snakke med dem. Gå i dialog med dem og skabe gensidig respekt mellem generationerne.”

Der er forskellige traditioner i forskellige kulturer, og der er flere steder, hvor traditionerne slet ikke er så fasttømrede, som mange tror.

“For mange med minoritetsbaggrund, der bor langt væk fra det land, de oprindeligt kommer fra, kan det være overraskende at komme tilbage og erfare, at traditionerne fra deres barndomsland har ændret sig over årene.”

Som eksempel nævner Mouna sin egen familie, der kom til Danmark fra Libanon i 1985. På det tidspunkt var det almindeligt, at kvinderne gik derhjemme. Kun ganske få kvinder fik en uddannelse, og arbejdsmarkedet var forbeholdt mændene. Men da familien sidste år besøgte Libanon, så billedet anderledes ud. Flere kvinder var under uddannelse og en del på arbejdsmarkedet.

“Min far blev meget overrasket. Det havde han ikke regnet med. Men også i Libanon har mændene fundet ud af, at familiens levestandard bliver hævet med en ekstra indkomst.”

Ifølge Mouna kan der være en tendens til at benytte kultur som et fastlåst begreb, der ikke ændres over tid.

“Men kultur ændrer sig, den sidder ikke fast i en tidslomme. Der er masser af eksempler på, at kulturen ændrer sig i forhold til fx beklædning, mad og bolig. Forandringer sker ikke mindst gennem uddannelse og indflydelse fra andre lande og kulturer.”

Mouna Deifallah kunne godt tænke sig, at der var flere projekter, der byggede bro mellem de danske institutioner og familier med etnisk minoritetsbaggrund.

“Der er så mange fordomme om skoler, politiet og de offentlige myndigheder. Det kan rollemødder med minoritetsbaggrund være med til at ændre på.”

Mouna Deifallah

Mouna Deifallah er statsprøvet tolk og var i 2009-2010 rollemodel i Integrationsministeriets kampagne Mødre & Døtre. Hun har rødder i Libanon og Palæstina og arbejder som selvstændig konsulent inden for områderne integration og inklusion. I den forbindelse er hun bl.a. kulturformidler for kommuner, Dansk Flygtningehjælp m.fl.

Forældre er en nøglegruppe til forandring hos unge

Hvis vi ønsker at skabe forandring hos de unge, er vi nødt til også at arbejde med forældrene – forældre og børn er en uløselig del af hinanden og af hinandens verden. Holdninger bliver givet videre fra den ene generation til den anden, og bl.a. derfor skal vi fokusere på begge grupper.

*Af Susanne W. Fabricius,
projektleder af etnisk ung i LOKK*

Ligesom andre aktører, der arbejder i feltet med æresrelaterede konflikter og problematikker, oplever vi i LOKK, at forældre kan være svære at få i tale. Men vi vil rigtig gerne i kontakt med forældrene, for vi ved, at når en ung kontakter LOKK for at få hjælp og rådgivning, så er der et sæt forældre bagved, som i lige så stor grad er en del af konflikten. Med andre ord er forældre er en vigtig del af løsningen på en eskalerende konflikt.

Det er vigtigt her fra start at slå fast, at forældre med etnisk minoritetsbaggrund er en sammensat gruppe med forskellige baggrunde, forskellige uddannelser og social status. Men trods mangfoldigheden og forskelligheden har forældregruppen også fællestræk. Forældrene har nemlig det til fælles, at de opdrager børn og unge i et spændingsfelt mellem to kulturer. Børneopdragelsen refererer både til traditioner og kultur i oprindelseslandet og til traditioner og kultur i Danmark, hvor de bor og har deres hverdag.

For mange forældre i etniske minoritetsmiljøer kan det fx være en udfordring at finde ud, hvad det er normalt i det pågældende samfund. Ligesom det kan være svært at se, hvordan man kan bevare sin oprindelige kulturelle identitet og værdier og samtidig kunne invitere dele af den 'nye' kultur ind.

En anden udfordring for forældregruppen er, at det er i familien, at man plejer at søge råd og hjælp i forhold til opdragelsen. Men netop fordi

familien måske bor i oprindelseslandet, kan de have svært ved at sætte sig ind i de krav og forventninger, som familien møder her i landet. Det kan derfor opleves som ensomt at stå overfor udfordringer i børneopdragelsen.

Kærlighed i det sociale arbejde

Arbejdet med familien og de æresrelaterede konflikter handler i høj grad om kærlighed – på godt og ondt, men til stede er den altid. Vi ved, at stort set alle forældre vil det bedste for deres børn, men vejen til at nå et mål kan defineres meget forskelligt af henholdsvis børn/unge og forældrene.

Kærligheden er med andre ord en væsentlig faktor i det sociale arbejde, vi udfører i rådgivningsteam for æresrelaterede konflikter i LOKK. Men det kan være svært at se kærligheden, når måden, man bevæger sig mod et mål på, kan være højst uhensigtsmæssig og nogle gange endog livstruende. Netop derfor vil vi gerne udfordre holdninger og værdier – og meget gerne være med til at nuancere synspunkterne, så det bliver muligt at lytte til hinandens holdninger.

Svært at nå forældrene

De fleste kampagner har med god grund rettet sig udelukkende mod de unge som målgruppe og de unges rettigheder. På mange områder har vi i LOKK godt fat i de unge, og vi har et bredt og omfattende rådgivningstilbud til dem. De kan få personlig, telefonisk eller skriftlig rådgivning – og henvendelserne handler om alt fra generationskonflikter til alvorlige æresrelaterede konflikter.

Det er langt sværere at nå forældrene med de budskaber, vi gerne vil – og med de tilbud om hjælp og rådgivning, vi har til gruppen. Bl.a. fordi æresrelaterede konflikter er et stærkt tabuiseret emne, som man som familie ikke ønsker at 'hænge til tørre' i andres åsyn.

Men som sagt er det utroligt vigtigt at få skabt kontakt til forældregruppen og udbrede kendskab til de forskellige tilbud, som findes til familien, de unge og ikke mindst forældregruppen.

LOKKs møde med forældregruppen

LOKK møder forældre gennem forældrerådgivningen, som er et tilbud til forældre, der oplever udfordringer med forældrerollen og det at opdrage børn mellem to kulturer. Rådgivningen kan også være om meget andet, fx skilsmisse og familiekonflikter. Der er pjecer om forældrerådgivningen på dansk, arabisk, tyrkisk, urdu, dari og somali.

Vores rådgivere afholder dialogskabende oplæg i foreninger for at informere om forældrerådgivningen, skabe refleksioner og udfordre deltagerens holdninger. Vi møder forældre, der gerne vil i dialog med os, og som udtrykker bekymring for, om deres børn er på afveje. Forældrene vil gerne debattere, men samtidig er det tydeligt, at man passer på sig selv og er bange for, at der skal opstå rygter. Alt omkring æresrelaterede konflikter er tabuiseret at tale om.

Det er vores opgave at skabe forståelse blandt forældrene, så de bedre kan forstå det liv, som de unge er en del af. Nogle gange må vi sige til forældrene, at det, de gør, ikke virker – og skabe en dialog omkring, hvad de i stedet kan gøre. Det skal ske i en ramme, hvor de ikke mister anseelse hos familien og netværket, og hvor der samtidig tages højde for den kultur, de kommer fra, og den kultur, de lever i.

Vi mægler mellem unge og deres forældre, når de står i en æresrelateret konflikt – vel at mærke, hvis begge parter ønsker det. Konflikterne kan handle om social kontrol, pres, tvangsægteskab, genopdragelsesrejse samt vold og trusler. Som oftest har parterne meget forskellige opfattelser af konflikten, og mæglingen er med til at bygge bro mellem den unge og familien og forhåbentligt finde en løsning, som begge parter kan leve med og respektere.

Mægling i æresrelaterede konflikter er en mulighed for at være med til at skabe dialogen mellem den unge og forældrene. Det er en proces, som tager tid, kræver motivation fra begge parter, kræver god forberedelse og involvering af parterne, hvis der skal være håb om at skabe forståelse og forandring.

Traditioner er ikke stationære, men kan forandres, ændres, udvikles – fordi de er lavet af mennesker

Viden og erfaringer

Rapporten "Efterværn og mægling. Delopgave 2: Undersøgelse af erfaringerne med og resultaterne af mægling" (januar 2013) er udarbejdet af Rambøll og Statens Institut for Folkesundhed for Ligestillingsministeriet og Social- og Integrationsministeriet. En af rapportens hovedpointer er, at inddragelsen af forældre skal styrkes undervejs i mæglingsforløbet. Desuden peger rapporten på, at rammerne for mæglingen – altså hvor og under hvilke rammer mæglingen gennemføres

– er væsentlig for at samspillet med forældrene lykkes.

Efterhånden er der kommet en del viden om og erfaringer med mægling i æresrelaterede konflikter, og det er vi glade for. Mæglingen kan være et vægtigt redskab i de æresrelaterede konflikter, og vi vil naturligvis tage rapportens anbefalinger med os i det videre arbejde med forældregruppen.

ANBEFALINGER i arbejdet med æresrelaterede konflikter:

- Husk, alle familier er forskellige – stil spørgsmål, så får du konkret viden om den enkelte familie
- Vær opmærksom på de mest fremherskende værdier og normer i familien – er det traditioner, eller er det religion?
- Sørg for at afklare begreberne fra start – hvad forstår vi hver især ved forskellige begreber, og hvilken referenceramme bruges til at forstå begreberne?
- Sørg for at have styr på din egen dagsorden.
- Bevæg dig væk fra 'dem og os'-tankegangen – fokuser på det fælles fremfor det, der adskiller.
- Husk at adskille det kulturelle fra det almene.
- Vær åben, nysgerrig og oprigtig interesseret.
- Og i forhold til de unge – vær opmærksom på, at mange unge føler, de står i gæld til deres forældre, der har opgivet alt for at give familien en ny chance i et fjernt land. De unge døjer derfor ofte med dårlig samvittighed og bliver handlingslammede, fordi de ikke ønsker at gøre deres forældre kede af det eller skuffe dem.

Susanne W. Fabricius

Susanne W. Fabricius er projektleder af rådgivningen for æresrelaterede konflikter i LOKK. Hun er uddannet socialrådgiver og konfliktmægler og har mange års erfaring i arbejdet med unge med etnisk minoritetsbaggrund.

Der er brud på traditionerne

Hvordan er det at være dansk gift og skulle blive enige om den fælles børneopdragelse? Khaled Mustapha deler erfaringer fra privatlivet og erfaringer fra arbejdet med etniske minoritetsforældre og myndigheder.

Af *Khaled Mustapha, projektmedarbejder på Nivå Bibliotek og Medborgercenter*

Jeg er dansk-palæstinenser med muslimske rødder, og heri forstår jeg den kompleksitet og de udfordringer, som mange unge muslimer står overfor. Derover har jeg selv været igennem en proces med at vælge en ægtefælle. En proces, der resulterede i, at jeg blev gift med en dansk kvinde. Det har været en lang og sej vej at nå til den konklusion. Det har og har haft personlige omkostninger, som til tider kan være en lille belastning i familierelationerne. Disse belastninger er dog ingen hindring for, at vi som familie lever lykkeligt og er i stand til at navigere i de klassiske traditioner i en arabisk kontekst og i dansk kontekst – fx Eid-fester og julefester.

Vores børn bliver beriget af to kulturer. Det er min kone og jeg, som sætter rammerne for indholdet, når det gælder de følsomme emner såsom navngivning, valg eller fravalg af religion osv. Den forhandling havde vi, allerede inden vi fik vores dejlige piger. Men den forhandling stopper jo ikke her. Det er diskussioner, som vi som forældre har i en løbende proces, og den proces vil blive endnu mere kompliceret og udfordrende, efterhånden som vores døtre bliver ældre.

Der er nogle grundlæggende værdier, som min kone og jeg er enige om. Derfor gav det mening for mig at gifte mig med netop denne danske kvinde. Det er værdier som bl.a. handler om, at en ung kvinde eller en ung mand selv skal have friheden til at vælge sin ægtefælle. For mig at se er det en menneskeret. Den ret vil også overgå til mine piger. Min opgave som far er at hjælpe,

rådgive og yde omsorg, også når mine børn vokser sig større.

Det handler i bund og grund om ubetinget kærlighed. Ubetinget kærlighed handler også om, at vi som forældre er i stand til at sætte grænser og sige nej til vores børn, men det skal også give mening i den kontekst og i det samfund, som vi lever i.

Jeg er faktisk meget optimistisk, når jeg ser på fremtiden for de unge, og jeg har en stærk tro på, at forandringerne nok skal komme vores unge piger og drenge til gode.

Forandringerne er på vej

I mit nuværende job som projektmedarbejder på Nivå Bibliotek og Medborgercenter har jeg været med til at etablere en fædreklub. Her har jeg etableret kontakt og relationer til fædre, som er meget optaget af deres børns trivsel og fremtidsmuligheder. De er først og fremmest optaget af, at deres unge piger og unge drenge tager en uddannelse, og at de finder sig et godt job. Det næste, de er optaget af, er, at deres børn bliver gift og får sig et godt og lykkeligt liv.

Men hvordan ser det egentlig ud for disse piger og drenge?

Pigerne

Pigerne er ofte flittige og klarer sig godt i uddannelsessystemet. Faktisk er der nogle af pigerne, som er sidst i 20'erne, og de er hverken forlovede eller gift. Ikke fordi de ikke er attraktive, men fordi de selv har et ønske om at afslutte deres uddannelse og finde et job og først derefter stifte familie.

Pigerne har præferencer og forventninger til deres kommende mand. Det er ikke længere tilstrækkeligt at kigge efter manden indenfor egen familiekreds og nationalitet. Der er ikke nok af dem i Danmark, og det er forældrene udmærket klar over. Pigerne ser derfor bredt ud efter en potentiel ægteemand, også selvom han har en anden nationalitet med dertilhørende anderledes kultur og traditioner. Forældrene kan være ok med det, fordi det religiøse tilhørsforhold måske er det samme i begge familier. Hvis begge er muslimer, fjerner det noget af presset for de to forældrepar. Der vil dog fortsat være et tab forbundet med det, men det er ingen skam for familien.

For nyligt blev en palæstinensisk pige gift med en pakistansk mand. En anden pige er blevet gift med en iransk mand. Der er flere eksempler på dette fænomen i Danmark, men det er mere udbredt i USA, da muslimske flygtninge og immigranter har levet side om side i flere generationer.

Efter min opfattelse er det en naturlig udvikling. Måske er der flere fællestræk mellem en pakistansk ung kvinde og en palæstinensisk ung mand bosiddende i Danmark, end der er med en mulig ægtefælle fra hjemlandet. Det næste er, at pigerne ikke blot vælger deres kommende mand ud fra kompetencer, uddannelse og job, men også fra ønsket om kærlighed. Familien kan ikke sætte en stopper for det, og det er min opfattelse, at forældrene er klar over, at det løb er kørt.

Jeg har ikke kendskab til eller viden om, at palæstinensiske forældre har begået æresrelaterede drab i en dansk kontekst. Til gengæld er der fortsat udfordringer, i og med at der fortsat begås fysisk og psykisk vold overfor pigerne i nogle hjem. Det sker i højere grad i teenageårene. I den sammenhæng kender jeg også et par eksempler, hvor forældrene har 'slået hånden' af deres døtre, og for den sags skyld også deres sønner. Der har været forsøgt mægling, men det er ikke lykkedes at samle familien. I de situationer kunne vi have ønsket en dialog og hjælp til sådanne familier, inden problemerne var vokset i en sådan grad, at ingen af parterne ville give sig. Det er, som om der er vokset et stort og urokkeligt bjerg mellem datteren/sønnen og forældrene. Det er dybt sørgeligt og omkostningsfyldt for alle parter.

Drengene

Drengene er rodløse og forvirrede. De har svært ved at falde ind i uddannelsessystemet og mangler retning i deres liv. De mangler måske evnerne og kompetencerne, og de mangler at tage ansvar for deres eget liv. Det er her forældrene har svigtet på sin vis. Drengene har bl.a. savnet tydelige fædre, som har været i stand til at sætte grænser for dem. De har gjort dem en bjørnetjeneste ved at give dem for megen frihed og for lidt ansvar i barndommen. Det har resulteret i disse aktuelle udfordringer. Men jeg oplever også, at fædre fortsat har et ønske om og en motivation til at hjælpe deres unge videre. Nogle fædre mener, at hvis deres sønner blot ville gifte sig, så ville de også falde til ro. Det virker for nogle unge, men ikke for alle.

“Der er behov for at bygge bro og tillid mellem forældrene og systemets repræsentanter”

Det næste er, at de unge mænd ikke nødvendigvis har lyst til at gifte sig og slå sig ned. De er klar over, at de også er nødt til at tage en uddannelse og finde et job for at kunne klare sig i fremtiden. Derfor oplever jeg også unge mænd, der er midt i 20'erne og endnu ikke er gift. Deres mødre lægger til gengæld fortsat pres på dem for at få dem til at gifte sig. Men da deres selvværd er lavt, er det svært at forstille sig, at det vil gå dem godt i et ægteskab. Derfor ser jeg flere unge i 20'erne, der er i gang med at tage niende classes afgangsprøve for at komme videre i uddannelsessystemet. De vil gerne tage en uddannelse, og deres fædre vil gerne støtte op om initiativer, der støtter deres unge i deres drømme. De har ikke opgivet deres drenge og unge mænd, som så mange andre siger, men de er ikke i stand til at hjælpe dem. Fædrene har ikke nødvendigvis kompetencerne, men de har viljen.

Den vilje skal komme de unge til gode bl.a. ved, at vi som professionelle inddrager og inkluderer fædrene til at udvikle og finde smartere løsninger.

Mulige løsninger

Der er behov for at bygge bro og skabe tillid mellem forældrene og systemets repræsentanter. Jeg forstår, at der har været et stort behov for krisehjælp til de ramte unge piger og drenge. Denne hjælp er nødvendig og vil også fremadrettet være nødvendig.

Der er også brug for at vende blikket mod forældrene og etablere kontakt og relationer til dem i en tidligere fase. Forældrene skal være trygge ved at henvende sig til eksempelvis LOKK. Her kan de bede om hjælp og redskaber til at forebygge og takle konflikter med deres unge på en forbedret og smartere måde. Med de erfaringer og den viden, som LOKK har, bør det kunne lade sig gøre at henlede forældrenes opmærksomhed på problemstillingen, også selvom vi taler om et yderst tabubelagt og følsomt emne.

I dag bliver der eksempelvis talt åbent om de unges forhold til stoffer, vold og kriminalitet. Dette ville ikke have været muligt for blot nogle år tilbage. Men det lader sig gøre i dag, da flere af fædrene oplever disse problemer på tæt hold.

Det er min vurdering, at der vil blive talt mere åbent om æresrelaterede konflikter i fremtiden. Men det kræver en holdningsændring. For at nå denne holdningsændring er der brug for at involvere eksempelvis et netværk af henholdsvis fædre og mødre i mindre fora, og i de fora at udvikle nye redskaber og værktøjer, som forældrene kan anvende til at forbygge alvorlige konflikter i familierne. Det vil være i alles interesse. De unges, forældrenes og samfundets.

Khaled Mustapha

Khaled Mustapha er projektmedarbejder i Fredensborg Kommune, hvor han bl.a. er tovholder i en fædreklub, lektiecafe, rådgivning mm. Han er dansk-palæstinenser, uddannet pædagog og har arbejdet med børn og unge på gadeplan i Københavns Kommune.

Om konferencen

I november 2012 arrangerede LOKK sammen med Social- og Integrationsministeriet konferencen 'Ære og Konflikt – forældre i fokus' i Fredericia. Her var cirka 220 fagfolk samlet til en dag med oplæg om samarbejdet mellem fagfolk og forældre med etnisk minoritetsbaggrund i det æresrelaterede problemfelt.

Konferencen havde fokus på, at unge og forældre i nogle etniske minoritetsfamilier oplever stor afstand mellem deres forventninger til hinanden.

Når fx forældrene oplever, at deres unge lever et liv, der ikke kan forenes med forældrenes forventninger og traditioner, frygter de at miste deres børn, eller at børnenes adfærd vil skade familiens ære. Det får nogle forældre til at reagere med social kontrol, pres, tvangsægteskab, genopdragelsesrejser samt vold og trusler mod de unge.

Som fagperson står man ofte på sidelinjen og kan være i tvivl om, hvordan man mest hensigtsmæssigt skal agere, og hvordan man skal gribe ind.

Forældre med etnisk minoritetsbaggrund er en mangfoldig gruppe, der alle har forskellige baggrunde. Derfor er der selvsagt ingen færdige løsninger på, hvordan etniske minoritetsforældre tænker og agerer, eller hvordan fagfolk kan skabe en dialog med forældrene. Men med konferencen håber vi at have bidraget til mere viden om emnet og inspiration til arbejdet blandt fagfolk.

LOKK takker konferencens oplægsholdere for deres bidrag på selve konferencen og for deres artikler, som er samlet i dette hæfte.

Ønskes flere eksemplarer kan artikelhæftet rekvireres gratis ved henvendelse til LOKKs sekretariat eller på www.lokk.dk/publikationer

Kontakt og information

Om LOKK

LOKK er en humanitær interesseorganisation, der arbejder for at synliggøre, forebygge og eliminere mænds vold mod kvinder og børn.

LOKKs rådgivning om æresrelaterede konflikter

LOKK yder en landsdækkende telefonisk, personlig rådgivning og konfliktmægling til unge med etnisk minoritetsbaggrund, der er udsat for æresrelaterede konflikter. Den personlige rådgivning kan foregå i LOKKs kontorer i København eller Vejle eller der, hvor den unge færdes til hverdag.

Rådgivning til professionelle:

Hverdage kl. 9-15 på 32 95 90 19

Rådgivning til unge:

Døgnåben Hotline på 70 27 76 66 samt brevkasse på www.etniskung.dk

LOKK tilbyder sparring til professionelle rådgivere i forhold til æresrelaterede konflikter i familier med etnisk minoritetsbaggrund. Endvidere tilbydes gratis oplæg for professionelle i hele landet. Formålet med oplæggene er at opkvalificere medarbejdere i forhold til æresrelaterede konflikter.

På www.lokk.dk og www.etniskung.dk findes mere information samt adgang til en værktøjskasse med råd og vejledning til professionelle til håndtering af æresrelaterede konflikter.

Rådgivning til forældre:

Hverdage kl. 9-15 samt onsdag kl. 19-21 på 70 27 03 66

BEMÆRK NYE TIDSPUNKTER

LOKKs rådgivninger bliver varetaget af professionelle rådgivere, er landsdækkende og gratis.